

**Badische Landesbibliothek Karlsruhe**

**Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe**

**Meditationum evangelicarum volumen tripartitum**

**Creidius, Hartmann**

**Francofurti ad Moenum, 1682**

Dominica VII. post trinitatis

[urn:nbn:de:bsz:31-122776](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-122776)

v. ult. Pf. 110. vers. 1. intelligenda igitur sunt verba secundum subjectam materiam. Jam autem de odio Christus loquitur, quod mortale peccatum, & æterna penã dignum

est, Gal. 5. v. 21. Quocirca non de purgatorio, sed de inferno carcer hic intelligendus erit, ex quo nulla redemptio, Pf. 49. vers. 15.

## Dominica VII. post Trinitatis.

*Evangelium Marc. 8 vers. 1. 9.*

**C**um Israelitæ in deserto flagrarent desiderio carniũ, & murmurantes contra Moſen dicerent: Quis dabit nobis carnes ad vescendum? recordamur piscium, quos comedebamus in Ægypto, &c. audiebat Deus murmur eorum, & dixit ad Moſen: Præcipe populo, ut sanctificentur in crastinum. Dabo vobis carnes, ut comedatis non uno die, neque duobus, vel quinque aut decem, nec viginti quidem, sed per totum mensem, donec exeat per nares vestras & vertatur in nauseam. Hoc Moſi impossibile videtur, & proinde sic inſit ad Dominum: Sexcenta millia peditum hujus populi sunt, & tu dicis: dabo eis eſum carniũ mense integro? nunquid ovium & boum multitudo cõdatur ut possit sufficere ad cibum, vel omnes pisces maris in unum congregabuntur, ut eos satient: cui respondet Dominus: nunquid manus Domini invalida est? Jam nunc videbis, utrum meus sermo opere compleatur. Et ecce ventus egrediens à Domino abripuit coturnices de mari, & in castra Israelitarum demisit, Num. 11. v. 4. 18. seqq.

Parem ferè historiam habemus in prælecto Evangelio. Convenientia est

1. *In cibatione*, utramque Christus perfecit, 1. Cor. 10. v. 4. & quidem insigni miraculo. Ibi coturnices adduxit: hinc panes multiplicavit, ut plus in residuo manserit, quàm antea in parato aderat.

2. *In dubitatione*. Sicut enim Moſes ibi dubitabat, & cibationem populi Israelitici propter copiosam multitudinem impossibilem judicabat, quamvis jam tum viderat, panem coelitus deplutum, & aquam de saxo profluentem, Exod. 17. vers. 6. Ita hinc dubitant Apostoli dicentes: Unde sumemus panes in deserto, ut saturemus turbam hanc copiosam? cum tamen antea vidissent, quod quinque panibus hordeaceis quinque virorum millia cibaverat, Joh. 6. v. 12.

3. *In loci conformatione*. Utrumque enim miraculum in deserto peractum est, quod facit ad majorem splendorem miraculi, Deus enim quàm libentissimè auxiliatur, cum media nulla humana suppetunt, ut omnes uno ore fateantur: hoc Dei opus est, Pf. 64. v. 10.

Nos ad manus sumemus ipsam historiam, & tribus membris totam concionem includemus.

- I. Videbimus Christi clementiam.
- II Apostolorum diffidentiam.
- III. Miraculi excellentiam.

J. J.

### EXEGESIS.

**L**auda Jerusalem Dominum, lauda Deum tuum Sion, quoniam confortavit

ravit seras portarum tuarum, posuit fines tuos in pacem, & adipe tritici satiavit te, mittit eloquium suum terræ, velociter currit sermo ejus, inquit Psalmographus Ps. 147. v. 12. 13. 14. 15.

Quibus verbis admonemur ut Deum celebremus propter duplicem cibationem, spiritualem & corporalem. Primum enim mittit verbum suum, quo animam nostram cibavit, ne æternam fame pereamus. Deinde etiam corpus nostrum pascit adipe frumenti, dat pacem finibus nostris, confortat mœnia portarum nostrarum contra hostes, ut possit terra coli, & panis ex ea produci. Utrumque cibi genus in hodierno nobis proponitur Evangelio. Nam postquam Christus turbam præsentem per tres dies epulis spiritualibus cibaverat, corporaliter etiam ipsos pascit, ut ostendat, tam corporis quam animæ cibum ab ipso tanquam mediatore, cui omnia in manus tradita sunt, expectandum esse.

Notandus igitur hinc

I. *Populi fervor*, quem probat

1. *Copia*. Apud nos pauci admodum, rari & interdum nulli conveniunt, plerisque onus est verbum Dei, quod nolunt audire, Jer. 23. v. 38.

2. *Industria*. Nam de longinquo veniunt, & per integrum triduum apud Christum commorantur, rei familiaris curam planè seponentes. Nos vix ægrè pedem domo efferimus, cum tamen apud nos propè sit verbum, Rom. 10. vers. 8. & si vel maximè templum ingredimur diebus solis, hora una nobis integro die aut mense longior esse videtur, ut finem expectare non possimus, sed vel sub medium concionis nos subducimus, vel preces tamen & benedictionem sacerdotalem floccipientes domum

properamus. Ita nimirum pietatis fervor in animis hominum refrigit, domus Dei deserta est, currit quisque in domum suam, Hagg. 1. vers. 9. & plus amat sues, Marc. 5. vers. 17. & boves, Luc. 14. vers. 19. & opes, Matth. 19. vers. 22. quàm verbum Dei, quod est tamen thesaurus, qui non perit, Matth. 6. v. 20. & promissionem habet hujus & futuræ vitæ, 1. Tim. 4. v. 8. Certè Regina Austri & plebecula hæc surgent in novissimo die, & accusabunt nos, Matth. 12. v. 42.

II. *Christi amor*, qui est

1. *Intensivus*. Cum enim Christus videt populi zelum & concomitantem inopiam, omnia viscera ejus commoventur. Non enim habemus Pontificem, qui non possit affici sensu calamitatum nostrarum, Ebr. 4. vers. 15. sed qui miseretur nostri sicut Pater, Psal. 103. vers. 13. & sicut mater, Esa. 49. v. 15. est enim Pater misericordiarum & omnis consolationis, 2. Cor. 1. vers. 3. cujus viscera conturbantur & ad misericordiam ipsum adigunt, Jer. 31. v. 20.

Fluit ex hoc fonte larga consolatio. Eget quis inter nos, & in miseris hæret? non abiciat animum. Habemus Christum *σπλαγχνιζόμενον*, qui videt afflictionem & laborem nostrum, & adiutorem se præstat opportunum, Ps. 9. v. 10. accedite igitur Vos mei cum fiducia, ut misericordiam consequamini, Ebr. 4. v. 16.

2. *Effectivus*. Non enim vult auditores suos incœnatos dimittere, ne fortè in via deficiant. Antequam peterent, videt ipsorum penuriam, nec solùm videt, sed etiam misericordiã tangitur, nec solùm misericordiã tangitur, sed etiam de auxilio ferendo cogitat. Quid faciet rogatus, si hoc fecit nemine rogante vel desiderante? quid faciet in statu Exaltationis, si hoc fecit in

D d 2

statu

statu exinanitionis? Est enim adhuc frater noster, & ad dextram Patris interpellat pro nobis, Rom. 8. v. 34. O confidite dilecti in omnibus necessitatibus. Salvatorem habemus, qui non tantum habet cor misericors, sed & manus omnipotentes, quæ superabundanter facere possunt ultra id quod petimus & intelligimus, Eph. 3. v. 20. Opus tamen est, ut populum hunc imitemur 1. Christum sequendo. 2. verbum audiendo. 3. in devotione permanendo. Nam misericordia parata est timentibus ipsum, Pl. 103. v. 17. Luc. 1. v. 50.

### De Secundo.

Vidimus Christi clementiam, videbimus etiam *Apostolorum dissidentiam*. Postquam enim Christus animum & consilium suum aperuisset, dissuadent illi cibationem populi tribus argumentis:

1. *Propter cibi paucitatem*. Nihil enim habent præter septem panes, quibus ipsi indigebant, & proinde in alios distribuere supervacaneum existimabant: Ita nos pendemus ab externis mediis, quæ præ oculis & manibus versantur. Si deficiunt, mox exclamamus: Septem panes quid inter tam multos? verum stultis istis & profanis cogitationibus præsens hoc miraculum opponamus. Opponamus exempla Israelitarum in deserto, Ex. 16. v. 14. Elisæi, 2. Reg. 4. v. 5. 43. Sareptanæ, 1. Reg. 17. v. 14. Opponamus indubitatas promissiones divinas, Pl. 33. v. 19. 37. v. 25. Esa. 30. v. 20. Ebr. 13. v. 5. Has promissiones Deus dedit qui est ipsa veritas, & cuius verbum est veritas. Cælum & terra transibunt, verba autem mea non transibunt, inquit Christus, Luc. 21. v. 33.

2. *Propter loci sterilitatem*. Putant enim, si vel maximè tantum pecuniæ super sit,

quantum ad cibandum hunc populum requiratur, tamen in deserto panes nullos venum expositos esse, quibus saturarentur tot stomachi famelici. Tales nobis etiam quandoque obrepunt cogitationes, cum ager sterile scit vel propter bellicos tumultus, vel etiam propter aeris inclementiam. Sed nolite animum abjicere, Deus in deserto 40. annis pavit Israelitas absque satione & absque messe, Deut. 8. v. 16. pascet etiam nos, & non permittet aliquem suorum fame perire, Pl. 145. v. 15. 16.

3. *Propter populi numerositatem*. Hæc multos adhuc hodie vexat tentatio, quando familiam suam contemplantur, & multos insuper liberos habent, quibus victum & amictum suppeditare coguntur. Noli desperare: Dives est Deus noster super omnes qui invocant ipsum, Rom. 10. vers. 12. in hunc jacta curam tuam, Pl. 55. v. 23.

Er gibt mehr auff einen Tag/  
Dann ein ganz Käyserthumb vermag/  
Noch ist er so ein reicher Gott/  
Je mehr er gibt/ je mehr er hat.

Si igitur habes multos liberos, fac multum orent, & Pater cælestis, qui audit pullos corvorum invocantes eum, audiet etiam preces liberorum tuorum Pl. 147. v. 9. nam ex ore infantium & lactentium perficit sibi laudem, Psal. 8. v. 3. qui dedit ipsis vitam, victum & vestes non denegabit, Matth. 6. v. 25. parvos & magnos creavit, & æqualem pro omnibus curam gerit, Sap. 6. v. 8.

Josephus in Ægypto Patri & fratribus dabat possessionem, singulis tamen pro numero liberorum, Gen. 47. v. 12. Multo magis Deus respiciet liberos, & piis parentibus tantum dabit, quantum ad alimentandos liberos sufficit. Hinc Lutherus in glossa margi-

marginali: Nobis senioribus, qui malitiosi sumus, Deus benefacit propter liberos. Wir alte Narren essen mit den Kindern / und nicht die Kinder mit uns : Ipsi sunt Domini nos provifores. Quoties igitur Satanas in corde tuo hanc movet quæstionem : Unde sumemus panes, ad Christum confuge, & dic humiliter : Ah Domine, panes duntaxat septem supersunt, & multi victu meo indigent : Tu verò dives es super omnia, tuam benedictionem expectabo, non est tibi difficile servare, vel in multis vel in paucis, 1. Sam. 14. v. 6.

De Tertio.

Restat pars Tertia de miraculo, cujus excellentiam tria potissimum commendare videntur :

I. *Discubitus.* Mox enim ubi Christus percipit, septem adhuc panes superesse, præcipit turbæ, ut discumberent super terram.

Hoc pertinet ad nostram informationem. Per discubitum intelligi potest certum vitæ genus & officium, quo Deus unumquemque collocavit. Non enim omnes unam & eandem stationem occupant, sed hunc Deus jussit discumbere in Ecclesia, illum in Curia, alium in Oeconomia: Unusquisque ergò maneat in sua vocatione, 1. Cor. 7. v. 17. nec spe majoris lucri alium locum occupet. Omnis qui timet Dominum saturabitur, quocunque loco confederit, modò expectet donec benedictione suâ Deus ad ipsum quoque pervenerit.

II. *Agendi modus,* qui valde notabilis:

1. *Panes accepit,* & ita quasi consecravit tactu manuum suarum, ut ad cibationem tantæ multitudinis abundantissimè sufficerent. Potuisset quidem solo verbo & nutu etiam sine panibus & piscibus hæc quatuor

hominum millia saturare, ut Mosen, Exod. 34. v. 28. & Eliam, 1. Reg. 19. v. 8. vel varias escas ex nihilo producere, sicut in principio omnia ex nihilo condidit, Gen. 1. v. 1. Rom. 4. vers. 17. sed ab ordinario pascendi modo non vult omninò recedere, proinde panes accipit, quos porrigit ipsi discipuli. Hi debent materiam præbere miraculi, quamvis post cibationem plus superest fragmentorum, quàm hi septem panes suppeditare potuissent. Docet nos, quod media ad vitæ sustentationem ab ipso Deo ordinata non debeamus negligere.

2. *Gratias egit,* ut nos doceret de perceptis cælitus muneribus gratias semper agere. Quia enim nihil habemus quod non accepimus, 1. Cor. 4. v. 7. æquum est, ut hoc agnoscamus & gratias agamus semper pro omnibus in nomine Domini nostri Jesu Christi, Eph. 5. v. 20. hæc est voluntas Dei, 1. Thes. 5. v. 18. præsertim quando ad mensam accedimus, aut de mensa surgimus preces non obliviscamur, quibus omnis creatura sanctificatur, 1. Tim. 4. v. 4. & cogitemus, Deum esse, qui dat nobis oleum, vinum & frumentum, Os. 2. v. 8. eique hoc nomine gratias agamus, Deut. 8. v. 10. Hoc si non observamus, sed sumus instar vaccarum, quæ gramine vescuntur, nec agnoscunt cujus benignitate creverit, aut instar porcorum, qui vescuntur glandibus, & ne vel semel oculos elevant ad quercum, ex qua decidunt, certè Deum ad iram concitamus, ut auferat fulcimentum, Esa. 3. v. 1. quo sine comedimus quidem, sed non saturamur, Hagg. 1. v. 6.

3. *Fregit,* ut distribui possent. Nihil hoc ad fractionem Calvinianam, sed docere voluit Christus, quomodo nos quoque panes nostros

nostros frangere, & in proximum egentem distribuere debeamus, juxta mandatum Ef. 58. v. 7. ita frangimus Deo cor, ut non possit non nostri misereri, Jer. 31. v. 20. frangimus cælum, ut pluviam serotinam & matutinam nobis non denegeret, sed catartas suas aperiat, & benedictionem nobis effundat usque ad abundantiam, Mal. 3. v. 10. frangimus colla hostium, ut nobis amplius nocere non possit, Pf. 41. v. 2.

4. *Discipulis dedit.* Probè hoc observandum. Nostri homines præconum verbi planè obliviscuntur, putant enim nihil eis deberi, quia gratis dare præceptum est, Matth. 10. v. 8. sed confundunt donum miraculorum, quòd gratis exerceri Christus voluit, cum labore prædicationis, cui suum debetur stipendium, Luc. 10. v. 7. 1. Cor. 9. v. 7. seqq. Gal. 6. vers. 6. Hic videmus quod ex manu discipulorum Christus populum cibare voluit, ut ostenderet, quando ministris Ecclesiæ pars sua datur, quam ipsis Deus deputavit, nihil defuturum vel in Politia vel in Oeconomia, Prov. 3. v. 10. 2. Chr. 31. v. 10. Ezech. 44. v. 30.

5. *Apponere jussit:* Ita nos bonis à Deo acceptis non soli utamur, sed ex nostra abundantia proximi quoque inopiam sublevemus, 2. Cor. 8. v. 14. Corradendo non benedicitur nostro victui, sed elargiendo & distribuendo, Pf. 112. v. 9. dum enim aliis benefacimus de bonis nostris terrenis, indeficientem nobis ipsis thesaurum cumulamus, Gal. 6. v. 8. 9.

III. *Consequens eventus, qui triplex:*

1. *Populi saturatio.* Heliogabalus parabat aliquando convivium magnificum, sed cibi non nisi picti apponebantur, & convivæ de mensa sui gentes magis esuriebant, quam

cum ad eandem accederent: Ita Christus non cibatur, sed omnes saturantur, quod benedictioni ejus ascribendum est, Psal. 132. vers. 15.

Videmus hic non improbari, quando quis divitiis à Deo sibi concessis rectè utitur, ut comedat & bibat, & videat bonum de labore suo, hoc donum Dei est, Eccl. 3. v. 12. 13. c. 5. v. 17. hoc non faciunt avari, sed mappam subtrahunt domesticis suis, antequam fatientur, quæ plaga est & pœna perversitatis eorum, Sir, 14. v. 6.

3. *Fragmentorum comportatio.* Postquam enim populus saturatus esset, jussit Christus fragmenta colligere, & docet hoc ipso, quam magnum veltigal sit parsimonia. Substantia enim collecta multiplicatur, Prov. 13. v. 11. & qui colligit in messe, filius sapientiæ est, Prov. 10. v. 5. Si verò in ætate non congregas, in senectâ quid invenies, Sir. 25. vers. 5.

3. *Miraculi exaggeratio.* Collegerunt enim de septem panibus septem sportas fragmentorum, homines autem qui comederant, erant quatuor millia.

Insigne miraculum, quo Christus gloriam suam manifestavit, Johan. 2. v. 11. ut credamus ipsum esse Filium Dei, Johan. 20. vers. 31. nemo enim talia signa facere potest Johan. 3. v. 2. & non desperemus, si media exigua sunt, quibus nostra alenda est, sed ad Christum confugiamus, qui vocat ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt, Rom. 4.

vers. 17. & superabundanter facere potest ultra id quod petimus & intelligimus,

Eph. 3. vers.

20.